

Stortingets utredningsseksjon

Til: (...)

Dato: 07.04.2022

Utredet: (...)

Oppdragsnr: 2022113

70 prosent tilgjengelig handlingskapasitet i mellomlandsforbindelsene

OPPDRAG

EU har satt som mål at minst 70 prosent av kapasiteten i mellomlandsforbindelsene skal være tilgjengelig for grensekryssende handel i kraftmarkedet. Er det mulig å få presisert hva som menes med dette?

SAMMENDRAG

Inntil fjerde energimarkedspakke eventuelt blir innlemmet i EØS-avtalen og implementert i norsk rett, er ikke kravet om minst 70 prosent kapasitetstildeling for grensekryssende handel i mellomlandsforbindelsene juridisk bindende for Norge. Norge er bundet av kravet i tredje energimarkedspakke om at størst mulig kapasitet i forbindelsene skal være tilgjengelig for grensekryssende handel. Kapasiteten kan bare reduseres av hensyn til driftssikkerheten i kraftsystemet.

Mellomlandsforbindelsen mellom Norge og Storbritannia (North Sea Link) er ikke bundet av kravet om minst 70 prosent kapasitetstildeling. Partene har inngått avtale om at størst mulig kapasitet skal være tilgjengelig også for denne forbindelsen.

INNHold

1	Innledning.....	2
2	Kravet om markedsadgang til 70 prosent av kapasiteten i mellomlandsforbindelsene.	2
2.1	Kravet om kapasitetstildeling i EUs tredje energimarkedspakke.....	2
2.2	Kravet om kapasitetstildeling i EUs fjerde energimarkedspakke.....	2
2.3	Kravet om 70 prosents kapasitetstildeling og Norge.....	3
2.4	North Sea Link og avtalen mellom Norge og Storbritannia.....	5
3	Konklusjon.....	7

1 Innledning

Utredningsseksjonen har brukt relevante rettsakter, avtaler, Stortinget, Europalov, ACER og den europeiske organisasjonen for systemoperatører ENTSO-E som kilder.

2 Kravet om markedsadgang til 70 prosent av kapasiteten i mellomlandsforbindelsene

2.1 Kravet om kapasitetstildeling i EUs tredje energimarkedspakke

EUs tredje energimarkedspakke er innlemmet i EØS-avtalen og gjennomført i norsk lov. Pakken omfatter bl.a. Europaparlamentets- og rådsforordning (EF) nr. 714/2009 av 13. juli 2009 om vilkår for tilgang til nett for utveksling av elektrisk kraft over landegrensene. Forordningen fastsetter regler for mellomlandsforbindelsene. I artikkel 16 punkt 3 fastslår forordningen:

Den størst mulige kapasitet på samkøringslinjerne og/eller de transmissionsnet, der er af betydning for grænseoverskridende strømme, skal stilles til rådighed for markedsdeltagerne under hensyntagen til standarderne for sikker netdrift. ¹

Artikkel 16 i forordningen er innlemmet i EØS-avtalen og implementert i norsk lov uten tilpasning.²

2.2 Kravet om kapasitetstildeling i EUs fjerde energimarkedspakke

I EUs fjerde energimarked ble forordningen om grensekryssende elektrisitetshandel revidert og erstattet av en ny elektrisitetsforordning: Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2019/943 av 5. juni 2019 om det indre marked for elektrisitet (EØS-relevant tekst.) Fjerde

¹ [EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING \(EF\) Nr. 714/2009 af 13. juli 2009](#) om betingelserne for netadgang i forbindelse med grænseoverskridende elektricitetsudveksling og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1228/2003 (EØS-relevant tekst)

² [EØS-avtalen. Vedlegg IV Energi](#)

energimarkedspakke er fortsatt til behandling i EØS/EFTA og er foreløpig ikke innlemmet i EØS-avtalene og implementert i norsk rett.³

I den nye elektrisitetsforordningen fastslår artikkel 16 punkt 8 at de nasjonale systemoperatørene må sikre at minimum 70 prosent av utvekslingskapasiteten er tilgjengelig for aktørene i kraftmarkedet, med unntak av nødvendige tiltak for å opprettholde forsyningssikkerheten.

Målet om minimum 70 prosent tilgjengelig kapasitet for grensekryssende krafthandel, *Minimum Available Capacity for Cross-Zonal Trade* (MACZT), er juridisk bindende for medlemslandene i EU fra 2020. Medlemslandene kan gjennomføre en gradvis opptrapping for å oppnå minimumsmålet senest innen utgangen av 2025, i tråd med forordningens artikkel 15 punkt 2. Forutsetningen for en slik gradvis gjennomføring, er at medlemslandene har identifiserte, strukturelle kapasitetsbegrensninger.⁴ ACER skal overvåke oppfølgingen av minimumsmålet (MACZT).⁵

ACER konkluderer i sin andre statusrapport fra juni 2021, at målet oppnås for de fleste likestrømsforbindelsene, men at det er store avvik for vekselstrømforbindelsene (AC) i de fleste regioner og over de fleste landegrensene.⁶

2.3 Kravet om 70 prosents kapasitetstildeling og Norge

ACER viser til at Norge ikke hadde implementert kommisjonsforordning (EU) 2015/1222 av 24. juli 2015 om fastsettelse av retningslinjer for kapasitetstildeling og flaskehalshåndtering (CACM-forordningen) da rapporten ble utarbeidet. Det betydde at Norge ikke var omfattet av reglene for tildeling av tilgjengelig kapasitet og beregningen av oppnåelse av MACZT.⁷

Stortinget ga sitt samtykke til at forordningen om grensekryssende krafthandel (EF) nr. 714/2009 ble innlemmet i EØS-avtalen og implementert i norsk rett 11. juni 2021. Forordningen gir Kommisjonen delegert myndighet til å fatte vedtak om underliggende forordninger om nettkoder og retningslinjer. Stortinget ga også sitt samtykke til innlemmelsen av CACM-forordningen den 11. juni 2021.⁸ Det betyr at utvekslingen over utenlandskablene mellom EU og Norge kan medregnes i beregningen av EUs oppnåelse av MACZT.⁹ I tillegg til CACM-forordningen ga Stortinget sitt

³ Europalov (2020) [Elektrisitetsforordning 2019 \(revisjon\), Europa-Parlamentets og Rådets forordning \(EU\) 2019/943 af 5. juni 2019](#) om det indre marked for elektrisitet (omarbejdning) (EØS-relevant tekst)

⁴ Artikkel 15 punkt 1 i elektrisitetsforordning 2019/943.

⁵ [Europa-Parlamentets og Rådets forordning \(EU\) 2019/943 af 5. juni 2019](#) om det indre marked for elektrisitet (omarbejdning) (EØS-relevant tekst)

⁶ ACER (2021) [Report on the result of monitoring the margin available for cross-zonal electricity trade in the EU in the second semester of 2020](#), 2. June 2021

⁷ Ibid

⁸ Stortinget (2021) [Samtykke til godkjenning av EØS-komiteen om fastsettelse av retningslinjer for kapasitetstildeling og flaskehalshåndtering, kommisjonsforordning, retningslinjer for langsiktig kapasitetsfastsettelse, transmisionsnettet for elektrisk kraft, og kraftsystemet](#)

⁹ ACER (2021) [Report on the result of monitoring the margin available for cross-zonal electricity trade in the EU in the second semester of 2020](#), side 3-4. Likestrømforbindelser (DC – direct current) er f.eks. forbindelsene NortLink, North Sea Link, NorNed og Skagerak1-4. Vekselstrømforbindelser (AC – alternating current) er f.eks. forbindelsene mellom Norge og Sverige.

samtykke til implementering av ytterligere tre kommisjonsforordninger med utfyllende regler om grensekryssende krafthandel.¹⁰

Etter at CACM-forordningen ble juridisk bindende i Norge, deltar Norge i to relevante *Capacity Calculation Regions* (CCRs) med våre naboland – *CCR Nordic* og *CCR Hansa*.¹¹ Systemoperatørene i CCR-regionene skal beregne tilgjengelig kapasitet i mellomlandsforbindelsene (både likestrøm og vekselstrøm).¹²

CCR Nordic:

The CCR Nordic shall include the bidding zone borders listed below:

- a) Denmark 1 - Sweden 3 (DK1 - SE3), Energinet and Svenska kraftnät;*
- b) Denmark 2 - Sweden 4 (DK2 - SE4), Energinet and Svenska kraftnät;*
- c) Denmark 1 - Denmark 2 (DK1 - DK2), Energinet;*
- d) Sweden 4 - Sweden 3 (SE4 - SE3), Svenska kraftnät;*
- e) Sweden 3 - Sweden 2 (SE3 - SE2), Svenska kraftnät;*
- f) Sweden 2 - Sweden 1 (SE2 - SE1), Svenska kraftnät;*
- g) Sweden 3 - Finland (SE3 - FI), Svenska kraftnät, Kraftnät Åland AB and Fingrid Oyj;*
- h) Sweden 1 - Finland (SE1 - FI), Svenska kraftnät and Fingrid Oyj;*
- i) Norway 1 - Norway 2 (NO1 - NO2), Statnett SF;*
- j) Norway 1 - Norway 3 (NO1 - NO3), Statnett SF;*
- k) Norway 1 - Norway 5 (NO1 - NO5), Statnett SF;*
- l) Norway 2 - Norway 5 (NO2 - NO5), Statnett SF;*
- m) Norway 3 - Norway 5 (NO3 - NO5), Statnett SF;*
- n) Norway 3 - Norway 4 (NO3 - NO4), Statnett SF;*
- o) Norway 1 - Sweden 3 (NO1 - SE3), Statnett SF and Svenska kraftnät;*
- p) Norway 3 - Sweden 2 (NO3 - SE2), Statnett SF and Svenska kraftnät;*
- q) Norway 4 - Sweden 2 (NO4 - SE2), Statnett SF and Svenska kraftnät;*
- r) Norway 4 - Sweden 1 (NO4 - SE1), Statnett SF and Svenska kraftnät;*
- s) Norway 4 - Finland (NO4 - FI), Statnett SF and Fingrid Oyj; and*
- t) Norway 2 - Denmark 1 (NO2 - DK1), Statnett SF and Energinet.*

CCR Hansa

The CCR Hansa shall include the bidding zone borders listed below...:

- a) Denmark 1 - Germany/Luxembourg (DK1 - DE/LU), Energinet and TenneT TSO GmbH;*
- b) Denmark 2 - Germany/Luxembourg (DK2 - DE/LU), Energinet and 50Hertz Transmission GmbH;*
- c) Sweden 4 - Poland (SE4 - PL), Svenska Kraftnät and Polskie SE S.A.;*
- d) Denmark 1 - Netherlands (DK1 - NL), Energinet and TenneT TSO B.V.;*
- e) Sweden 4 - Germany/Luxembourg (SE4 - DE/LU), Svenska Kraftnät, TenneT TSO GmbH and Baltic Cable AB;*
- f) Norway 2 - Netherlands (NO2 - NL), Statnett SF and TenneT TSO B.V.; and*
- g) Norway 2 - Germany/Luxembourg (NO2 - DE/LU), Statnett SF and TenneT TSO GmbH*

¹⁰ [Prop. 199 LS \(2020-2021\)](#) Endringer i energiloven (fire forordninger om kraftmarkedet)

¹¹ ENTSO-E (2021) [Determination of capacity calculation regions](#)

¹² ENTSO-E (2022) [Capacity Calculation Regions](#)

Implementeringen av CACM- forordningen innebærer ikke at Norge er juridisk bundet av kravet om 70 prosent kapasitetstildeling til grensekryssende krafthandel, ifølge ACER. Ettersom fjerde energimarkedspakke og elektrisitetsforordningen, ikke er innlemmet i EØS-avtalen og derfor heller ikke implementert i Norge, gjelder ikke kravet om 70 prosent for forbindelsene mellom Norge og EU, ifølge en rapport ACER utga i 17. desember 2021.¹³ Det vil si etter at Stortinget godkjente implementeringen av CACM-forordningen i norsk rett:

The case of Norway with regard to the consideration of exchanges between Norway and the EU for the monitoring of the MACZT is specific. Firstly, Norway is a party to the European Economic Area (EEA) Agreement, which envisages the continuous implementation of relevant EU internal market legislation, including the energy-related one. As the CEP (Clean Energy Package - 4. energimarkedspakke – vår tilføyelse) has not yet been incorporated to Norwegian law, the minimum 70% target does not yet apply on Norwegian borders. Secondly, exchanges with Norway are taken into account for the estimation of the MACZT on the other Nordic borders; however they will be displayed separately as a ‘third country’ until the CACM Regulation is incorporated into the EEA Agreement and implemented in Norwegian law. This approach is in line with the guidance provided by the services of Directorate-General for Energy of the European Commission (see paragraph (34) of the ACER MACZT report for the second semester of 2020).¹⁴

2.4 North Sea Link og avtalen mellom Norge og Storbritannia

North Sea Link (NSL) mellom Norge og Storbritannia er ikke regulert gjennom EØS-avtalen eller en del av den felleseuropeiske prismsmarkedskoblingen. Det er inngått en egen avtale og etablert en egen prismsmarkedskobling for handelen over NSL.

Avtalens artikkel 4 fastslår at de nasjonale systemoperatørene (Statnett og National Grid) skal sikre, at maksimal kapasitet på NSL er tilgjengelig for markedet. Tildelingen skal skje innenfor hensynet til driftssikker og mest mulig effektiv bruk av systemet. I henhold til artikkel 5 bokstav b i avtalen, skal partene etablere markeds mekanismer som sikrer størst mulig nytte av krafthandelen mellom landene.¹⁵

Article 4 Efficient Use of Electricity Interconnectors

- 1. With the aim of ensuring the efficient use of North Sea Link and reducing barriers to cross-border trade between the Parties, each Party shall ensure that:*
 - (a) capacity allocation and congestion management on North Sea Link is market based, transparent and non-discriminatory;*
 - (b) the maximum level of capacity of North Sea Link is made available, respecting the: i. need to ensure secure system operation; and ii. most efficient use of systems;*

¹³ ACER (2021) [Results of monitoring the margin available for cross-zonal electricity trade \(MACZT\) on the Nordic Alternate Current borders in 2020](#)

¹⁴ ACER (2021) [Results of monitoring the margin available for cross-zonal electricity trade \(MACZT\) on the Nordic Alternate Current borders in 2020](#)

¹⁵ [Avtale mellom Norge og Storbritannia om grensekryssende handel med elektrisitet og samarbeid om overføringsforbindelser av 16. september 2021](#)

- (c) any capacity of North Sea Link that has been allocated may only be curtailed in emergency situations and any such curtailment takes place in a nondiscriminatory manner;*
- (d) subject to paragraph 2, there are no network charges on individual transactions on, and no reserve prices for the use of, North Sea Link;*
- (e) capacity allocation and congestion management across North Sea Link is coordinated between the relevant Norwegian transmission system operators and United Kingdom transmission system operators; and*
- (f) capacity allocation and congestion management arrangements contribute to supportive conditions for the development of, and investment in, economically efficient electricity interconnection.*

2. Until such time as a multi-party agreement is concluded relating to the compensation for the costs of hosting cross-border flows of electricity that includes the relevant transmission system operators of both Parties, a transmission system use fee may be levied on scheduled imports and exports between the Parties.

- 3. In addition, each Party shall ensure that the relevant transmission system operators:*
- (a) take into account the effect of planned system actions on the other Party and coordinate such measures with the relevant transmission system operators of the other Party; and*
 - (b) notify the relevant transmission system operators of the other Party of any transmission system changes which could have a significant impact on electricity trade between the Parties.*

4. Paragraphs 1 to 3 shall apply to any additional electricity transmission line between the Parties which may be built.

Article 5 Planned Areas of Cooperation

The Parties shall cooperate and, subject to, and in accordance with, the legislation, rules and national policies governing the subject matter in their respective countries, endeavour to encourage and promote strategic and technical cooperation between their respective transmission system operators and relevant industry bodies in the electricity sector, to achieve the following mutually beneficial aims:

- (a) Promoting efficient electricity trade and minimising barriers to electricity trade;*
- (b) Facilitating the use of arrangements for trading and the allocation of capacity across North Sea Link (and any other electricity transmission line between the Parties which may be built) that maximise the benefits of electricity trade between the Parties;*
- (c) Facilitating the timely development and interoperability of electricity infrastructure connecting their territories, including cost-effective development of further interconnection capacity and deployment and use of offshore wind generation and electricity infrastructure in the North Sea. This will include considering how to facilitate multi-purpose interconnector projects, which combine cross-border transmission with offshore wind generation; and*

*(d) Other mutually beneficial goals as the Electricity Trade Cooperation Group may decide.*¹⁶

3 Konklusjon

Verken EØS-avtalen eller avtalen om NSL, definerer et minimumsmål for tilgjengelig overføringskapasitet. Det betyr ikke at Norge kan redusere kapasiteten til under 70 prosent. Det er uansett bare hensynet til driftssikkerheten i relevante deler av kraftsystemet, som kan begrunne redusert overføringskapasitet.

Europakommisjonen ba 16. mars 2022 om høringsinnspill til endringer i CACM-forordningen.¹⁷ Et av formålene med de kommende endringene, er at forordningen på en bedre måte skal ivareta minimumsmålet om 70 prosent tilgjengelig kapasitet for grensekryssende krafthandel (MACZT). Dette omfatter også hvordan krafthandel med tredjeland skal telles med.¹⁸ Høringen er åpen til 27. april.

¹⁶ [Avtale mellom Norge og Storbritannia om grensekryssende handel med elektrisitet og samarbeid om overføringsforbindelser av 16. september 2021](#)

¹⁷ Europakommisjonen (2022) [Consultation on the revision of the Capacity Allocation and Congestion Management Regulation](#)

¹⁸ Europakommisjonen (2022) [Targeted Stakeholder Consultation Paper Amendments to the Commission Regulation \(EU\) 2015/1222 of 24 July 2015 establishing a guideline on capacity allocation and congestion management](#)